

прикладі, чи точно виміряна стрічка тощо. Якщо ж таке вміння формується як розгорнутий спосіб дії, тоді найбільшу цінність має поопераційний контроль, котрий забезпечує свідоме виконання завдання на всіх його етапах, своєчасне виправлення помилок. Він лежить в основі програмованого навчання і коментованого управління розумовою діяльністю учнів початкових класів.

Отже, формування загальнонавчальних умінь і навичок в молодших школярів є неодмінною умовою їх повноцінного навчання. Цей процес має міжпредметний характер, у ньому органічно взаємодіють змістова, мотиваційна і процесуальна складові. Разом із прийомами, що стимулюють учнів до самостійного застосування цих умінь і навичок, практикуються спеціальні завдання і засоби навчання розумових дій, які становлять структуру кожного вміння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дидактичні аспекти альтернативної освіти. — К.: Освіта, 1993. — 78 с.
2. Методические рекомендации для учителей по формированию учений организации учебной деятельности у школьников / Сост. Л. И. Воронина, О. С. Снисаренко. — К., 1988. — 76 с.
3. Паламарчук В. Ф. Школа учит мыслить. — 2-е изд., доп. и перераб. — М.: Просвещение, 1987. — 208 с.
4. Програма для середньої загальноосвітньої школи. 1–2 класи. — К.: Початкова школа, 2003. — 296 с.
5. Програма для середньої загальноосвітньої школи. 3–4 класи. — К.: Початкова школа, 2003. — 296 с.
6. Савченко О. Я. Розвивай свої здібності: Навч. посібник для молодших школярів. — 2-е вид. — К.: Освіта, 1998. — 192 с.
7. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. — К.: К.І.С., 2004. — С. 34–46.
8. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. — К.: Генеза, 2002. — 367 с.

Ольга ЮЗИК

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розкривається результативний вплив навчальних презентацій за допомогою новітніх інформаційних технологій на загальний розвиток учнів початкових класів, засвоєння ними навчального матеріалу. На прикладі конкретних уроків показано переваги презентаційного методу навчання молодших школярів.

Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) передбачає підвищення ефективності підготовки учня в початковій школі [4]. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті у розділі «Мета, пріоритети і принципи розвитку освіти» визначає головну мету української системи освіти: вона має забезпечувати «створення та впровадження інформаційних технологій навчання [7].

Доведено, що 87% інформації людина отримує за допомогою зорових відчуттів, а 9 — за допомогою слуху. З побаченого запам'ятовується 40%, з почутого — 20%, а з одночасно побаченого і почутого — 80% інформації. Якщо застосовуються аудіовізуальні засоби, то в пам'яті залишається 50% інформації, а час навчання скорочується на 20–40% [5, 145].

Цих прикладів достатньо, щоб у дидактичному процесі одночасно із словесними методами використовувати наочні. Найдієвіше це поєднується при використанні комп'ютерів для навчання, адже вони надають можливість моделювати будь-який процес або ситуацію, вибирати найбільш оптимальні варіанти розв'язання навчальної проблеми і, відповідно, значно розширюють можливості наочних методів [3, 56–57].

Впровадження інформаційних технологій у початковій ланці навчання досліджують Є. П. Єршов, М. І. Жалдак, О. П. Марущак, Н. В. Морзе, В. В. Шакотько. У науково-методичних журналах «Комп'ютер у школі та сім'ї», «Початкова школа», «Рідна школа» публікується багато цікавого матеріалу про застосування навчальних презентацій на уроках, лекціях у старшій школі. Однак дуже мало спеціальних досліджень, які би стосувалися застосування програми Microsoft PowerPoint у початкових класах.

Мета статті — розкрити значення навчальних презентацій на уроках у початкових класах для розумового розвитку учнів.

Проблема застосування інформаційних технологій протягом останнього десятиріччя досліджується в Україні достатньо широко. Вчителям початкових класів є зрозумілим той факт, що вимоги до їх професійної підготовки є принципово новими, на відміну від тих, які були декілька років тому. Насамперед це стосується готовності вчителя супроводити навчальний процес засобами нових інформаційних технологій. Можна констатувати той факт, що рівень їхньої базової освіти визначається 10–20-річною давністю. Вчителі це усвідомлюють і хочуть застосовувати у своїй діяльності все нове. Так, зокрема, при проходженні вчителями початкових класів курсів перепідготовки при Тернопільському обласному інституті підвищення кваліфікації вчителів на базі Чортківського обласного педагогічного училища імені Олександра Барвінського ми мали змогу спостерігати, що слухачів курсів цікавили заняття щодо впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Під час лекційних і практичних занять з цієї дисципліни учителі хотіли якнайбільше взяти про застосування презентацій як на уроках, так і в позаурочний час. Самостійно (під керівництвом викладача) створювали різні навчальні презентації в програмі Microsoft PowerPoint для проведення уроків з рідної мови, математики, художньої праці. Як підсумок — кожен слухач курсів мав складене електронне портфоліо, яке буде використовувати у своїй подальшій практичній діяльності.

Вважаємо, що за допомогою презентацій в навчальному процесі ефективно вирішується чимало завдань навчання, виховання і розвитку учнів. Учитель може: дати учням повнішу, достовірнішу інформацію про явища і процеси, які вивчаються; продемонструвати процеси, котрі не можна спостерігати безпосередньо (перебіг різних явищ, ті чи інші зміни у навколишньому світі); навчити алгоритмам виконання різних видів діяльності; створити специфічне мовне середовище; задовольнити запити, бажання та інтереси учнів; провести тренувальні роботи, вправи, моделювання процесів тощо; забезпечити оптимальний обсяг передачі й засвоєння наукової інформації; раціоналізувати навчальний процес, підвищити його результативність; впливаючи одночасно на різні органи чуття, створювати оптимальні умови для засвоєння навчального матеріалу; розвивати довільну увагу, пам'ять, наочно-образне мислення, виховувати естетичні почуття; здійснити диференційований підхід до організації навчання, врахувавши усі індивідуальні особливості розвитку молодшого школяра [2, 225–226].

У цьому ми переконалися при проходженні студентами навчально-виробничої практики проведення пробних уроків на базі Чортківського педучилища. Практиканти неодноразово зверталися до програми Microsoft PowerPoint, створюючи і працюючи із презентаціями у навчальних цілях. Застосовуючи презентації на етапі актуалізації опорних знань, умінь і навичок учнів, ми домоглися значно кращого результату засвоєності порівняно з використанням інших методів навчання, що можна пояснити підвищенням швидкості утворення слідів пам'яті, їх взаємодією та відтворенням.

Якщо ж використовували презентації на етапі повідомлення теми і мети уроку та вивчення нового матеріалу, то діти швидше сприймали виучувану тему, активніше й точніше виконували поставлені перед ними завдання і врешті-решт проявляли більшу цікавість та інтерес.

Ефективність застосування навчальних презентацій проаналізуємо на конкретних прикладах. Так, при проведенні уроку інформатики у початковій школі при вивченні теми «Paint. Робота в графічному редакторі Paint»:

Повідомлення теми і мети уроку. Пояснення нового матеріалу

Діти, щоб дізнатися, що ми будемо вивчати на сьогоднішньому уроці, клацніть двічі на ярлику «Мої документи», знайдіть та відкрийте папку «2 клас». Тепер відкрийте і перегляньте слайди навчальної презентації (див. рис. 1).

Відкриваємо навчальну презентацію і виконуємо наступні команди: «Настройка презентації — Начать показ». У цей час за допомогою різноманітних відео- та аудіоефектів на екрані монітора з'являється тема уроку, а також інші візуальні наочні об'єкти: малярський пензлик, палітра кольорів та художник, що малює картину.

– *Отже, діти, яка тема нашого сьогоднішнього уроку? З чого ви про це дізналися? (Взнали з навчальної презентації).*

– *Як ви гадаєте, що ми можемо створити за допомогою програми Paint? (Графічні малюнки та зображення).*

– *Які образи ви запам'ятали, переглянувши презентацію? Наведіть свої.*

– *Отже, що ми будемо сьогодні робити на уроці? Чому ви так думаєте?*

- За допомогою чого ми створюємо малюнки? (За допомогою малярських інструментів).
 - Що допомогло вам дати відповідь на це запитання? (Зображення малярського пензля та палітри кольорів у презентації).
 - Чи допомогла вам навчальна презентація при вивченні сьогоднішньої теми уроку?
- А ось приклад застосування цього методу навчання при повторенні попередньої теми уроку («Множини та їх підмножини. Множини риб, птахів, живих істот»):

Рис. 1.

Повторення й перевірка знань учнів з вивченого матеріалу

- Діти, відкрийте та перегляньте навчальні слайди, пройшовши наступний шлях: «Мої документи» – «3 клас» – «Множини».
- Скажіть, яку тему ми вивчали на попередньому уроці? Що допомогло вам пригадати це? (Запис теми у презентації).
- Що таке множина? А тепер звірте свою відповідь із визначенням на ваших моніторах. (Множина – це об'єднання предметів на основі спільних ознак чи властивостей).
- Розгляньте зображення на екрані. Які множини ви побачили? (Множина птахів та множина риб) (див. рис. 2).

Рис. 2.

- Наведіть свої приклади множин.
- Що таке підмножина?
- Наведіть свої приклади множини і її підмножин (Множину людей ділимо на підмножини за професією, за віком, за статтю і т. д.).
- Отже, що ми вивчали на попередньому уроці?
- Що допомогло вам дати відповіді на усі поставлені запитання? (Спеціально створена навчальна презентація).

– За допомогою якої програми ми створили цю презентацію? (За допомогою програми Microsoft Power Point).

– Які засоби використовувалися при створенні слайду? (Текстова інформація, тематичні малюнки і звукові ефекти).

– Чи сподобався вам створений слайд?

З таким же успіхом можна використовувати цей метод навчання і на етапі засвоєння вивчених знань чи підведення підсумків уроку, як, наприклад, при вивченні теми «Інформація навколо нас. Як ми отримуємо інформацію»:

Підсумок уроку

– А зараз, діти, щоб закріпити і підсумувати вивчений на сьогоднішньому уроці матеріал, відкрийте презентацію, здійснивши такі операції: відкриваємо послідовно «Мої документи» – «3 клас» – «Інформація».

– Яку тему ми вивчали сьогодні на уроці? (На екрані за допомогою презентації діти читають тему уроку).

– Хто скаже, що таке інформація? Зверте свою відповідь із визначенням на екранах ваших комп'ютерів (Інформація – це відомість про оточуючий світ).

– Чи правильне твердження: «Інформація навколо нас»? Чому ви так вважаєте?

– Перегляньте слайд, які способи накопичення і передання інформації ви побачили? (У презентації вставлені зображення книг, газети, телебачення) (див. рис. 3).

Рис. 3.

– Наведіть свої приклади способів передачі інформації.

– Що допомогло вам повторити вивчений сьогодні матеріал? (Навчальна презентація).

– Які засоби були використані при розробці слайду? Які види інформації ми застосували? (Ми застосували поєднання текстової, графічної і звукової інформації).

– Яка програма «допомогла» нам створити презентацію, яку ви сьогодні переглядали? (Microsoft PowerPoint).

– Чи сподобався вам сьогоднішній урок? Чим саме? Які наочно-демонстраційні засоби ми використали?

Розглянувши лише ці конкретні приклади, ми дійшли висновку, що порівняно з уроками, на яких вивчались ці ж теми, але застосовувалися лише ілюстративні наочні засоби, дані уроки, завдяки використанню навчальної презентації, сприяли кращому сприйманню, виробленню наочно-образного мислення, запам'ятовуванню, побудові логічних зв'язків між предметами і явищами і, нарешті, впливали на ефективність навчання, підвищуючи його на декілька пунктів. Такі приклади не були поодинокими: ми застосовували навчальні презентації на багатьох уроках і завжди одержували високий позитивний результат.

Сучасні комп'ютерні технології дозволяють внести зміни в навчальний процес. Одним з таких засобів є комп'ютерні презентації. Робота з ними нагадує роботу з підручником. Нині вони тільки починають використовуватися, але вже мають багато переваг порівняно з іншими методами навчання. Це — і дискретизація матеріалу, що спрощує її засвоєння, й оформлення інформації елементами якісної графіки, і супроводження звуком, і використання відео

матеріалу. Все це є важливими чинниками більш якісного засвоювання учнем матеріалу, який він вивчає.

Серед переваг презентаційного методу навчання, крім вказаних вище, можна назвати розвантаження викладача, зняття з нього функцій подання матеріалу і надання функцій контролю за процесом роботи з презентацією, обговорення та узагальнення нових знань учнів після закінчення роботи з нею.

В таких умовах з'являється можливість для додаткової індивідуальної роботи з кращими учнями, що забезпечує індивідуальний підхід у навчанні, враховуючи усі вікові психолого-фізіологічні особливості розумового розвитку молодших школярів.

Недоліком, на нашу думку, є відсутність емоційного контакту між учнями і вчителем під час вивчення нового матеріалу. Щоправда, цей контакт виникає на стадії обговорення та підведення підсумків. Також варто мати на увазі, що неможливо навчити того, хто не проявляє до цього бажання. Тому завжди знайдуться учні, для яких такий спосіб буде неефективним, як, між іншим, й інші способи навчання.

Розвиваючи презентаційний спосіб навчання, в перспективі можна очікувати створення взаємопов'язаних навчальних пакетів з різних навчальних предметів, що забезпечують також міжпредметні зв'язки, систематизацію, синтез та узагальнення існуючих засобів викладання, можливість проведення нестандартних уроків, створення презентаційних електронних підручників і навчальних посібників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гречин Б. П., Юзик О. П. Застосування нових інформаційних технологій навчання при підготовці майбутніх педагогів-вчителів інформатики у початкових класах // Інформаційні технології в педагогічній освіті: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції, 12–13 грудня 2006 р. — Луцьк, 2007. — С. 94–98.
2. Дибкова Л. Інформатика і комп'ютерна техніка. — К.: ВЦ «Академія», 2002. — 320 с.
3. Коваль О. Психологія і впливи. — К.: Рад. школа, 1977. — 223 с.
4. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. Січень, 2002. — К.: Педагогічна преса, 2002. — 23 с.
5. Костюк Г. Психологія. — К.: Абрис, 1981. — 189 с.
6. Марущак О. П. Уроки в початкових класах з використанням сучасних мультимедійних засобів // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2002. — № 1. — С. 32.
7. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Сільська школа України. — 2001. — 22 липня. — С. 1–16.
8. Шакотько В. Комп'ютер у початковій школі: Навч.-метод. посібник. — К.: Комп'ютер, 2006. — 128 с.